

[...]

ნ ა თ ა ნ ი

დიდი ხნის წინათ თურმე ერთ კაცს აღმოსავლეთში
ჰქონდა ბეჭედი, საყვარელი არსების მიერ
ნასახსოვარი, და ამ ბეჭედს ეჯდა ლამაზი,
ას წარმტაც ფერად მოციმციმე ძვირფასი თვალი,
რომელსაც ჰქონდა საოცარი, გრძნეული ძალა.
ვინაც მას რწმენით ატარებდა, იგი ყოველთვის
იყო საყვარელ ღვთისთვისა და ხალხისათვისაც.
რა გასაკვირი არის აბა, თუ იგი კაცი
არც ღლე, არც ღამე არ იძრობდა თითიდან ამ განძს
და გადაწყვიტა შვილთათვისაც რომ შეენახა.
ასეც მოიქცა. დაუტოვა მან ის ბეჭედი
თავის შვილთაგან უსაყვარლესს ერთის პირობით:
იმასაც თავის უსაყვარლეს ვაჟიშვილისთვის
რომ გადაეცა. ასეთ რჩეულს, მიუხედავად
წლოვანებისა, ეძლეოდა ამ ბეჭედს ძალით
უფროსობის და ბატონობის უფლება გვარში.
გესმის, სულთანო?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მესმის, მესმის, განაგრძე შემდეგ!

ნ ა თ ა ნ ი

გადადიოდა ეს ბეჭედ, შვილიდან შვილზე,
ზოლოს კი სამი ვაჟიშვილის მამას ზედა წილად.
და ვინაიდან სამივენი იყვნენ ერთგვარად
მორჩილნი მისი, სამივენი უყვარდა მამას
ერთმანეთისგან განურჩევლად, თანაბარ ძალით.
ოღონდ დროდადრო ხან პირველი, ხან კი მეორე,
ხანაც მესამე, თვითეული როლესაც მასთან
მართო რჩებოდა, ეგონა, სხვა შვილებზე მეტად
უყვარდა თითქოს და მიაჩნდა ღირსად ბეჭედისა;
ვედარ გაუძლო მამის გულმა მოსიყვარულემ
და სათითაოდ სამივე შვილს შეჰპირდა ბეჭედს.
დრო გადიოდა და სიკვდილი ახლოვდებოდა,
სულ უფრო სწუხდა და დრტვინავდა კეთილი მამა.
რომ ორ ვაჟს უნდა აწყენინოს... რაღა იღონოს?
და საიდუმლოდ გზავნის ბეჭედს ოქრომჭედელთან,
ამას უბარებს: თუნდ დასჭირდეს უზომო შრომა,
და რა ფასადაც არ დამიჯდეს, ორი ბეჭედი,
ზუსტად ასეთი, ამის მსგავსი გამიკეთეო.
შეკვეთა კარგად შეასრულა ოქრომჭედელმა
და, როს შემკვეთელს წარუდგინა სამი ბეჭედი,
პატრონმა ძველი ახალთაგან ვერ გაარჩია.

განარებული მამა შვილებს ცალ-ცალკეულად
მიიხმობს თვისთან და ასევე ცალ-ცალკეულად
დალოცავს გულით ყოველ მათგანს და ბეჭედს მისცემს
შემდეგ კი კვდება ბერიკაცი... გესმის, სულთანო?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

(აღღებული ზურგს შეაქცევს)

მესმის, ჰო, მესმის! გაათავე შენი ზღაპარი.
შემდეგ რა მოხდა?

ნ ა თ ა ნ ი

აწ დასასრულს ვუახლოვდები.
რაც შემდეგ მოხდა, თავისთავად გასაგებია.
მამა ჯერ კარგად არც კი იყო გაცეიბული,
ერთმანეთის წინ წარსდგა მყისვე სამივე შვილი
თავისი ბეჭდით და ისურვა მიეღო სახლის
პატრონობა და უფროსობა მთელი გვარისა.
ამაო იყო: დაეა, ჩხუბი, გამოძიება,—
ვერ დაამტკიცეს სინამდვილე ვერც ერთი ბეჭდის.
(სდუმს და ელის სულთნის პასუხს.)

თითქმის ისევე, როგორც ჩვენა — ვერ გავარკვეით,
თუ რომელია ჭეშმარიტი სარწმუნოება.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

როგორ? ეგ არის ჩემს კითხვაზე შენი პასუხი?

ნ ა თ ა ნ ი

არა, მე ამით მინდა მხოლოდ ბოდიშის მოხდა,
რომ ვერა ვბედავ, განვასხვავო იგი ბეჭედები,
რომლებიც მამამ შეუკვეთა სწორედ იმიტომ,
რომ ვერ შეიძლონ ერთურთისგან მათი გარჩევა.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ისევ ბეჭედები! — დანებე მაგ თამაშს თავი!
სარწმუნოებებს, რომლებიც მე დავისახელე,
ვფიქრობ, ექნება ნიშანი რამ ერთმანეთისგან
განსხვავებული: თუნდ სამოსი, სასამელ-საჭმელი.

ნ ა თ ა ნ ი

მაგრამ ისინი საფუძვლით არ განსხვავდებიან —
ემყარებიან სამივენი ისტორიასა.

ზოგს მატრიანე გააჩნია, ზოგსაც ზეპირი
ჯადმოცემა და ისტორიას ხომ სრული ნდობით
უნდა მოგეპყრათ, დაგუჯეროთ? არა? აბა, მაშ
ვიღას ვერწმუნოთ მასზე მეტად? უთუოდ მშობლებს?
ჩვენს სისხლსა და ხორცს? — რამეთუ ჩვენ ბავშვობიდანვე
გსულდგმულობთ მათი სიყვარულით და არასოდეს
არცა ვყოფილვართ მშობლებისგან მოტყუებულნი,
თუ ეს მათ ჩვენი სიყვარულით, თვითონ ჩვენზე
კეთილდღეობის გულისათვის არ ჩაიდინეს.
როს ყველაფერი რწმენაზეა დამყარებული,
ვით შემიძლია ჩემს წინაბრებს შენი ვარჩიო?
ანდა პირიქით, აბა როგორ ძალმიძს მოვთხოვო,
ჩემს მამა-ბაბას დაუჯერო, შენს წინაბრებს კი
უნდოდ მოეპყრა და ამხილო მათი სიცრუე.
ქრისტიანებზეც ეს არ ითქმის? ხომ მართალი ვარ?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

(ალაპსა ვფიცავ, მართალია! უნდა დაედუმდე.)

ნ ა თ ა ნ ი

ნება მიზოძეთ, ისევ ბეჭდებს რომ დაგუბრუნდე.
როგორც ვითხარი, ძმათა შორის დავა დაიწყო
და ყოველი ძმა, მოსამართლის წინაშე მდგარი,
პფიცავდა ღმერთსა, რომ ბეჭედი მას მამამ მისცა, —
მართალს აწმობდა, რარიც მართალს! — თანაც დასძენდა,
დიდი ხანია, მის მოცემას შემპირდა მამა,
ბეჭდის უფლებით ოდესმე რომ დაგმტკბარიყავო. —
და ეს სიტყვებიც სწორი იყო, სავსებით სწორი! —
ამასთან ერთად, ყოველი ძმა ირწმუნებოდა,
რომ მამამისი მას არასდროს მოატყუებდა,
რომ ვერ გაბედავს სიცრუის თქმა დასწამოს ასეთ
სათნო, საყვარელ, კეთილ მამას, რომ თვალთმაქცობას
უფრო თავის ძმებს დააბრალებს, თუმცა აქამდე
არც ძმებსა სთვლიდა თვალთმაქცებად, მატყუარებად.
მაგრამ, — ამბობდა, — მოღალატე სად წამიგავო,
აღმოვაჩენ და უსათუოდ შურს ვიძიებო.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მერე, რა უთხრა მოსამართლემ? საგულისხმოა,
რას ათქმევინებ მოსამართლეს. ილაპარაკე!

ნ ა თ ა ნ ი

მოსამართლემ სთქვა: თუ მამათქვენს ახლავე ჩემ წინ,
აქ არ მოიყვანო, დარბაზიდან გამეცალენით!
იქნებ გგონიათ, მოვალე ვარ, რომ ამოვიხსნათ
გამოცანები? ხომ არ ფიქრობთ, აქ იდგეთ, ვიდრე
ბეჭედი უნას ამოიღვამს, სიმართლეს გვეტყვის?
მაგრამ მოიცათ! გამოვიდა, იმ ნამდვილ ბეჭედს
საოცარი რამ თილისმა აქვს, რომ მოუხვეჭოს
ღვთისა და ხალხის სიყვარული თავის მფლობელსა.
აი, ეს არის გამოცანის ამოხსნაც, რადგან
ხომ ვერ შესძლებენ ამგვარ რამეს ბეჭედები ყალბი?
მითხარით, თქვენგან ორ ძმას უფრო რომელი უყვარს?
ილაპარაკეთ! რად დაღუბდით? ბეჭედები მარტო
თქვენზე მოქმედებს, სხვაზე არა? ყოველ ძმას იქნებ
მხოლოდ თავისი თავი უყვარს სხვა ძმებზე მეტად?
ო, თუ ასეა, მაშინ ყველა მოტყუებული
მატყუარები ბრძანებულხართ. თქვენი ბეჭედები
ყალბი ყოფილა, ნამდვილი კი დაკარგულია.
დანაკარგი რომ დაეფარა, შეეცხო რითიმე,
ჩანს, შეუკვეთა მამათქვენმა თითო ბეჭედი
ყოველ შვილისთვის.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მშვენიერი, დიდებულია!

ნ ა თ ა ნ ი

მაშ ასე, — სიტყვა მოსამართლემ განაგრძო ისევ, —
თუ განაჩენი გნებავთ ჩემი და არა რჩევა,
გამეცალენით! ჩემი რჩევა კი ეს იქნება:
იმას დასჯერდით, რაც ხელთა გაქვთ, და თვითეულმა
ასე იფიქრეთ: მე ნამდვილი ბეჭედი მაქვსო.
იქნებ მამათქვენს არცა სურდა გვარში ამ ერთი
ბეჭდის წყალობით გამეფება ტირანიისა.
ჩანს, ერთნაირად ჰყვარებია მას ყველა შვილი
და ამიტომაც ვერ გაბედა, რომ დაეჩაგრა
ორი ძე ერთის გულისათვის. ჰოდა, მიბაძეთ
თქვენს ჭკვიან მამას, ცრურწმენისაგან მთლად თავისუფალ,
მიუკერძებელ სიყვარულში და შეეჯიბრეთ
ძმები ერთმანეთს, კეთილ საქმით გამოამყდვენოთ

იმ ბეჭდის ძალა, თვითეულს რომ ვიპყრიათ ხელში.
იყავით მუდამ თავმდაბალნი, მშვიდნი, კეთილნი,
ქველმოქმედნი და წრფელი ცულით მოსაგნი ღვთისა,
რათა განმტკიცდეს ბეჭდის ძალა. და თუ ეს ძალა,
სალი კლდის მსგავსი სიმტკიცითა, მომავალშიაც
გაპყვება მუდამ შვილებს თქვენსას, თქვენს შვილიშვილებს,
მათ მოგუწოდებ, რომ ათასი წლის მერე ამავე
ადგილას წარსდგნენ. მაშინ აქ სხვა, სხვა, ჩემზე ბრძენი
დახვდება იმათ მოსამართლე და განაჩენსაც
ის გამოუტანს. ახლა წადით!“ — ეს უთხრა ბოლოს
ძმებს გონიერმა მოსამართლემ.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ო, ღმერთო, ღმერთო!

ნ ა თ ა ნ ი

თუ გრძნობ, სალაღინ, ნიჭს, რომ იყო ეს ბრძენთა ბრძენი.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

(მიეჭრება ნათან და გრძნობით ჩაეჭიდება მის ხელს, რომელსაც ბოლომდე
არ უშვებს ხელიდან)

მე არარა ვარ? მტვერი? ღმერთო!

ნ ა თ ა ნ ი

რა გემართება,

დიდო სულთანო?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ნათან, ნათან! ჯერ ხომ ათას წელს

არ გაუვლია შენი ბრძენი მოსამართლისა

და მე მის ადგილს ვერასოდეს ვერ დაეცავებ.

წადი! მშვიდობით! მაგრამ მაინც გთხოვ მიმეგობრო.